

VEDLEGG 2

Slik har utarbeidet planen (revurdering og oppdatering)

REGIONAL VANNFORVALTNINGSPLAN 2022 - 2027

AGDER VANNREGION

Innhold

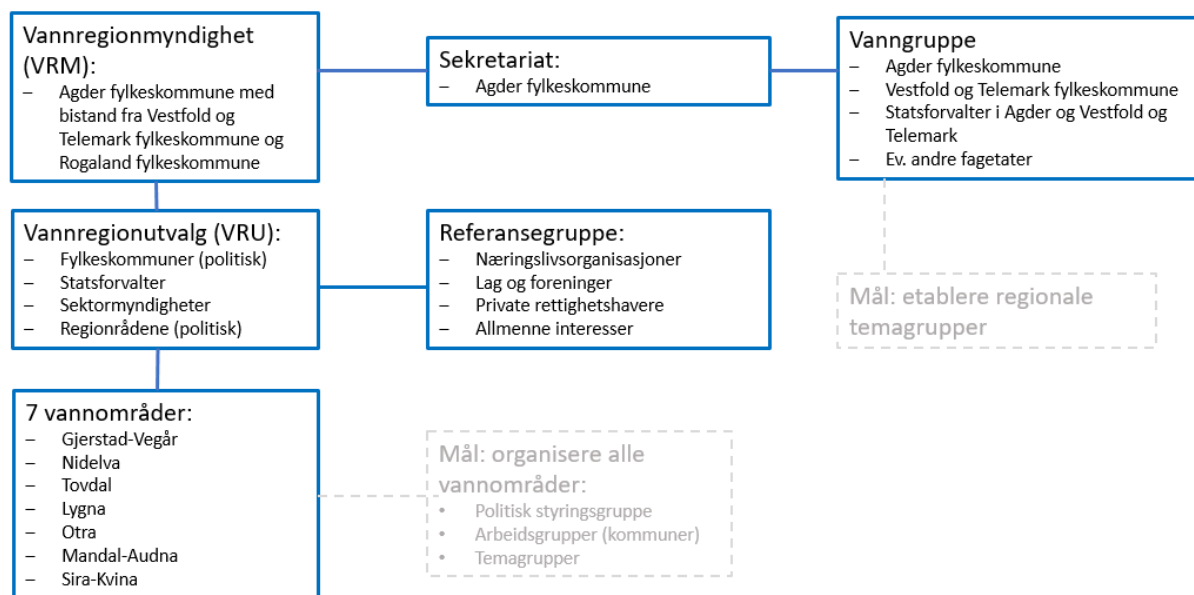
1	Organisering av arbeidet	2
1.1	Organisering av vannregionen	2
1.2	Vannområdene i vannregion Agder	4
2	Temaer og utredninger i planarbeidet	6
2.1	Styrke kunnskapsgrunnlaget	6
2.2	Oppdatering av miljømål, unntak og tiltak.....	7
2.3	Kostnadsanalyse og nyttebeskrivelse	7
2.4	Klimaendringer, klimatilpasning og flom.....	7
2.5	Drikkevann og badeplasser	8
2.6	Plastforurensning	8
2.7	Andre tema som ikke fremkommer i Vann-nett	10
2.8	Hovedutfordringer – hvordan har vi jobbet og prioritert?	12
2.9	Medvirkning og deltakelse	14

1 Organisering av arbeidet

1.1 Organisering av vannregionen

Planarbeidet i vannregion Agder er organisert i henhold til føringene i vannforskriften. Arbeidet er en regionalt styrt planprosess, med Agder fylkeskommune som vannregionmyndighet. Fylkestingene er øverste planmyndighet. Arbeidet skjer i en vekselvirkning mellom administrativt og politisk nivå.

Vannforskriften sier at vannregionmyndigheten skal opprette et vannregionutvalg (VRU). Det skal være sammensatt av representanter fra vannregionmyndigheten og øvrige fylkeskommuner, Statsforvalteren samt andre berørte sektormyndigheter og kommuner. For å begrense antall medlemmer i VRU har vannregionmyndigheten vedtatt i fylkestingsmøtet i Vest-Agder 19.10.2010 at en representant fra hvert regionråd representerer kommunene.

Figur 1. Organisering i vannregion Agder pr. 09.02.2021.

Som vannregionmyndighet har Agder fylkeskommune ansvar for det regionale prosessarbeidet i forbindelse med oppgaver som følger av vannforskriften. Dette innebærer at fylkeskommunen har ansvar for plan og prosess ved rullering av gjeldende vannforvaltningsplan, herunder sikre medvirkning og deltakelse, samt gi rammer og veiledning for organisering og gjennomføring av arbeidet i vannområdene.

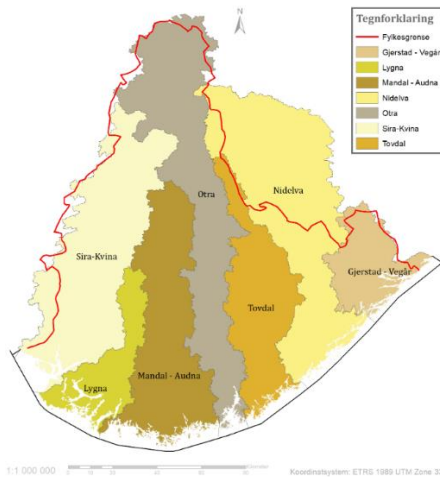
Planprosessen har fulgt bestemmelsene i vannforskriften og plan- og bygningsloven. Organisering og aktiviteter har i hovedsak fulgt fastsatt planprogram for vannregion Agder 2022-2027. Fremdrift og frister er imidlertid påvirket og utsatt på grunn av situasjonen rundt Covid-19 viruset. Noen aktiviteter er også endret på grunn av dette.

Tabell 1. Beskrivelse av berørte hovedaktører i Agder vannregion og deres hovedansvarsområder.

Aktør	Rolle	Ansvar
NVE	Sektormyndighet	Vassdragsregulering og vassdragsinngrep
Mattilsynet	Sektormyndighet	Drikkevann, akvakultur, kostholdsråd i havner og fjorder
Kystverket	Sektormyndighet	Havner
Fiskeridirektoratet	Sektormyndighet	Påvirkning fra akvakultur. Miljøpåvirkning utslipp og rømt fisk + utøvelse av fiske
Statsforvalterens miljøvernavdeling	Sektormyndighet	Forurensing, anadrom fisk, vern, biologisk mangfold, plan, vei m.m.
Fylkeskommunen	Sektormyndighet	Fylkesveg, innlandsfisk, kulturminner, vei, plan
Direktoratet for mineralforvaltning	Sektormyndighet	Avrenning fra gruvedrift, mineralske ressurser
Jernbanedirektoratet	Sektormyndighet	Påvirkning fra jernbane
Norges geologiske undersøkelse	Sektormyndighet	Grunnvann
Miljødirektoratet	Sektormyndighet	Forurensing, overvåking
Kommunene i Agder vannregion	Sektormyndighet	Vann- og avløp, landbruk, forurensing, vei, plan
Statens vegvesen	Sektormyndighet	Planlegging
Statens vegvesen	Tiltakshaver	Veg
Statsforvalterens landbruksavdeling	Rådgiver og klageinstans	Lager rammer, er klageinstans og har ansvar for ulike virkemiddelordninger
Nye veier	Tiltakshaver	
Kraftselskaper	Tiltakshaver	Vann og vindkraft
Industri	Tiltakshaver	Ulike områder
Akvakultur	Tiltakshaver	Oppdrettsanlegg fisk og skjell
Landbruk	Tiltakshaver	Fysiske inngrep og avrenning

1.2 Vannområdene i vannregion Agder

Vannregion Agder er delt inn i [syv vannområder](#), hvor grensene er definert i tråd med naturgitte nedbørsfelt, og følger dermed hverken kommunegrenser eller fylkesinndeling. Vannområdene i Agder vannregion er:

- Gjerstad-Vegår
- Nidelva
- Tovdal
- Otra
- Mandal-Audna
- Lygna
- Sira-Kvina

Figur 2. Vannområdene i Agder vannregion.

Hvert vannområde inkluderer flere kommuner og enkelte kommuner har også arealer innenfor flere vannområder. Alle vannområdene i vannregion Agder består av et eller flere hovedvassdrag. Godt samarbeid på tvers av disse grensene er derfor en forutsetning for god prosess.

Organisering av vannområdene

Frem til 2016 var hvert vannområde organisert med en styringsgruppe (politisk) og en prosjektgruppe (administrativ). Lederne av de politiske styringsgruppene ble enige om å utvikle styringsgruppene, men beholdt prosjektgruppene. Argumentet var at de politiske beslutningene nå lå i den vedtatte vannforvaltingsplanen, og at det videre arbeidet med å følge opp vannforvaltingsplanen var en administrativ oppgave.

Erfaringer etter at styringsgruppene i vannområdene ble utviklet, er at dette har påvirket den administrative deltakelsen. Det har blitt mer utfordrende å sikre bred deltakelse i vannområdearbeidet. I tillegg påvirker det selvsagt den lokale politiske forankringen, spesielt i forbindelse med rullering av vannforvaltingsplanen hvert 6. år.

Det foreslås derfor at det opprettes politiske styringsgrupper for vannområdene, i tillegg til administrative arbeidsgrupper.

Vannområdekoordinatorer

Vannregion Agder hadde inntil juni 2019 to faste stillinger som vannområdekoordinatorer, begge ansatt i Vest-Agder fylkeskommune. I dag er vannområdene i Agder organisert i en midlertidig ordning, der fylkeskommunen som vannregionmyndighet har inngått avtaler med kommunene Farsund, Froland og Birkenes om frikjøp av ressurser til tre prosjektstillinger. Ordningen har pågått siden 15. november 2019 i Farsund og Froland, og siden 1. oktober 2020 i Birkenes.

Dagens tre prosjektlederstillinger fullfinansieres av Agder vannregion med tiltaks- og tilskuddsmidler fra Miljødirektoratets post 22, statlige vannmiljøtiltak:
Bidrag til spleiselag for å sikre god organisering og kunnskapsinnhenting i vannområdene, for eksempel inngå i spleiselag for prosjektleder der man finner det nødvendig. Avtalene gjelder ut gjeldende planperiode (31.12.2021).

Det er svært mange parter som er/bør være involvert i arbeidet med regional vannforvaltningsplan både lokalt og regionalt. Det er et svært omfattende arbeid å sikre deltakelse og medvirkning i alle ledd. Inndeling etter nedbørsfelt av vannregion og vannområde skaper behov for samarbeid på tvers av både kommunegrenser og fylkesgrenser, og det må etableres nye samarbeidsarenaer.

Det lokale arbeidet i vannområdene og kommunene er et viktig grunnlag for det påfølgende regionale arbeidet, for lokal forankring og medvirkning og for innhenting av lokal og erfaringsbasert kunnskap. Oppfølgingsansvaret for kommunene er i dette arbeidet omfattende og krevende. Dette gjør det utfordrende for den enkelte kommune å finne både nødvendig kompetanse og ressurser for å ivareta kommunens ansvar i dette arbeidet.

Erfaring fra tidligere organisering av vannområdene i Agder, samt fra vannområder i andre vannregioner, viser at en dedikert koordinator for det enkelte vannområde har vært et nødvendig bindeledd for god samordning og målrettet oppfølging. En vannområdekoordinator har også bidratt til nødvendig rådgivning og bistand til kommunenes oppfølging av vannforskrift og plan.

I tråd med vedtak i hovedutvalg for klima, næring og miljø 27.10.20 legges det opp til at det skal opprettes tre faste stillinger som vannområdekoordinatorer fra 01.01.2022 for å styrke kontinuitet, kompetanse og kapasiteten i vannområdene. Med utgangspunkt i kommunenes myndighet og ansvar for oppfølging av vannforskriften og vannforvaltningsplanen legges det opp til spleiselag mellom berørte fylkeskommuner og kommunene.

2 Temaer og utredninger i planarbeidet

Temaer og utredninger i planarbeidet ble skissert i planprogrammet. Nedenfor følger en redegjørelse for hvordan vi har fulgt opp temaene.

2.1 Styrke kunnskapsgrunnlaget

I kunnskapsgrunnlaget til vannforvaltningsplaner inngår *tilstandsfastsetting* av økosystemet i elver, innsjøer, grunnvann og kystvann og vurdering av miljøpåvirkning fra menneskelig aktivitet. Dette skal gi en oversikt over dagens miljøtilstand og hvilke påvirkninger som bidrar til forringelse av vann i regionen.

Oppdatert kunnskap om miljøtilstanden gir myndighetene kunnskapsgrunnlag til å sette i gang tiltak for å bedre, vedlikeholde, eller forebygge forringelse av miljøverdier. Målet med overvåkingen er å:

- Skaffe et godt kunnskapsgrunnlag for tiltak og politiske beslutninger
- Sikre befolkningen rett informasjon om miljøets tilstand i tråd med miljøinformasjonsloven.

Arbeidet med kunnskapsgrunnlaget er en kontinuerlig prosess. Kunnskap og data om vannforekomstene er samlet i Vann-nett.

Statsforvalteren har hovedansvar for å oppdatere kunnskapsgrunnlaget Vann-nett og oppdaterer kontinuerlig Vann-nett når ny kunnskap og datagrunnlag foreligger og kalibrerer kontinuerlig Vannmiljø og Vann-nett. Alle ansvarlige myndigheter og tiltakshavere har ansvar for å bidra til å øke kunnskapsgrunnlaget, og både før og i planprosessen har alle sektormyndigheter fått henvendelse med oppfordring om å melde inn oppdatert kunnskap der det foreligger. Alle sektormyndigheter bes om å sikre at overvåkingsdata fra aktuelle prosjekter legges inn databasen vannmiljø.

Statsforvalteren har jobbet kontinuerlig gjennom hele planprosessen med å oppdatere kunnskapsgrunnlaget i Vann-nett. De har også gjennomført opprettinger og tekniske endringer i Vann-nett som kan ha bidratt til vesentlige endringer knyttet til karatering og klassifisering av vannforekomster i Agder.

Blant annet er det gjort tekniske endringer av klassegrenser, enten på grunn av at det har pågått overvåking av mange vannforekomster som har gitt en riktigere klassifisering, eller at det er utarbeidet modeller som man anser som et bedre grunnlag enn det som lå til grunn tidligere.

Det ble i 2019 gjennomført en vurdering sentralt av om vanntyper var korrekt satt. I denne ble det foreslått justeringer basert på ny og bedre kunnskap innhentet siden 2014 og ut fra modeller. I underkant av 40% av vannforekomstene i ferskvann fikk en mindre justering av vanntype. Denne justeringen har innvirket på typifiseringen og vil følgelig innvirke på klassifisering.

Klassifiseringer utført i forrige planperiode bør derfor ikke sammenlignes med kommende periode uten å ta hensyn til disse justeringene. I Videre hadde Miljødirektoratet våren 2020

en gjennomgang av Vann-nett hvor det blant annet ble gjennomført en splitting av 283 vannforekomster i Agder som skal utgjøre 856 nye.

Statsforvalteren har startet arbeidet med å rekarakterisere og reklassifisere de nye vannforekomstene. I tillegg er det som følge av Miljødirektoratets gjennomgang endret vanntype på 523 av vannforekomstene. Realiteten som følge av endringene er derfor fremdeles usikre. Vi trenger derfor bedre data i et langsiktig perspektiv for å kunne slå fast om det faktisk er effekt av tiltak.

Overvåkingen er langsiktig, og ofte er det behov for målinger over flere år for å kunne se en forandring som skyldes menneskelig aktivitet eller en naturlig variasjon. Statsforvalteren har oppdatert og revidert det regionale overvåkingsprogrammet, se vedlegg 4.

2.2 Oppdatering av miljømål, unntak og tiltak

Sektormyndighetene legger premissene for miljømålene, siden det er de som er ansvarlige for å gjennomføre tiltak innen eget sektorlovverk. I denne planperioden har sektormyndighetene hatt ansvar for å legge inn tiltak i Vann-nett der det er påvirkninger innen deres sektor. For påvirkninger der kommunene er sektormyndighet har kommunene sammen med vannområdeleder/- koordinator lagt inn tiltak i Vann-nett.

I de vannforekomstene det hovedsakelig er påvirkninger der kommunene er sektormyndighet, er miljømålene og evt. unntak diskutert i vannområdet, og vannområdeleder/- koordinator har lagt dem inn i Vann-nett. I vannforekomster med påvirkninger fra flere sektormyndigheter eller fra statlige sektormyndigheter er miljømål med behov for unntak diskutert i ulike møter, og innlegging i Vann-nett er gjort i samarbeid mellom sektormyndigheten, vannområdet og vannregionmyndigheten.

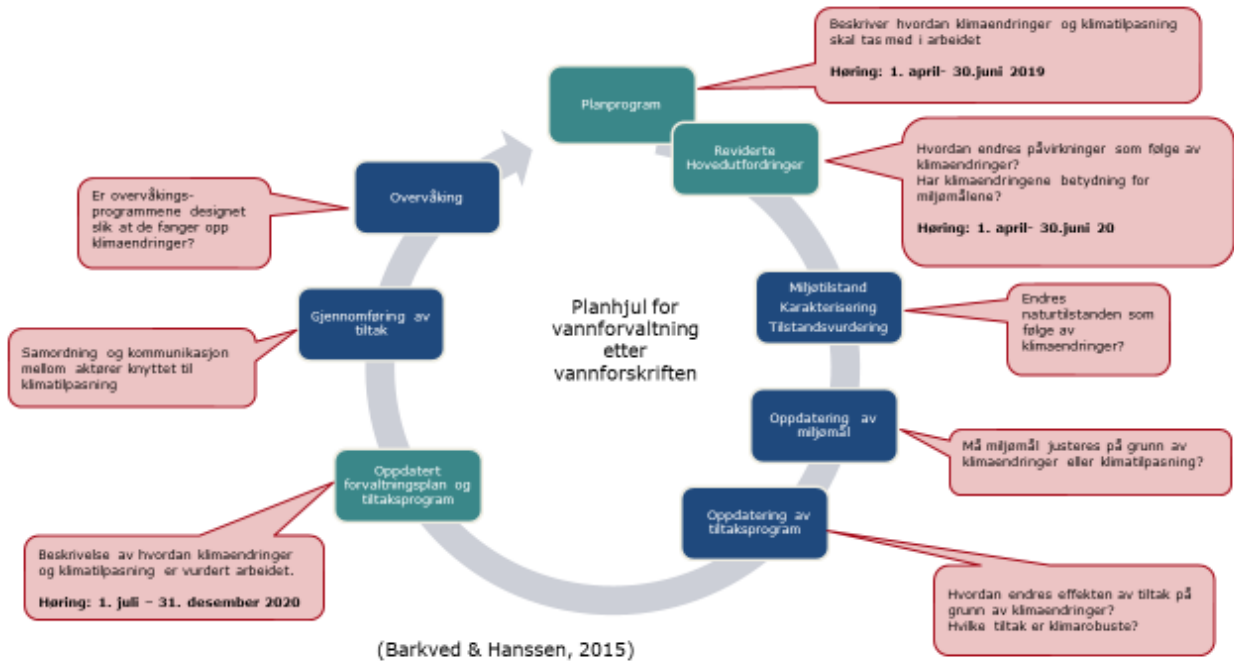
2.3 Kostnadsanalyse og nyttebeskrivelse

Miljødirektoratet har i samarbeid med øvrige sektormyndigheter skrevet en eksempelsamling med kostnadsoverslag for tiltak innen ulike sektorer. Det er oppfordret til at denne brukes av sektormyndighetene når de skal legge inn forslag til tiltak i Vann-nett. Kostnadseksempler i veilederen er i noen grad benyttet der det ikke har vært annet grunnlag for å anslå kostnader. For noen tiltak er det allikevel vanskelig å tallfeste kostnadene. Prioritering av ressurser/arbeidskapasitet og vanskeligheter med å tallfeste kostnader, har resultert i at kostnader ikke har blitt lagt inn på flere tiltak. Det samme gjelder for tiltak der sektormyndighet og utførende tiltaksansvarlig ikke er den samme.

2.4 Klimaendringer, klimatilpasning og flom

Vi har lagt Klimaprofilen for Agder fra 2017 til grunn for arbeidet med oppdatering og revurdering av miljømål, påvirkninger og tiltak. I Klimaprofilen fremheves det at klimaendringene vil særlig føre til behov for tilpasning til:

- Kraftig nedbør og økte problemer med overvann
- Havnivåstigning og stormflo
- Endringer i flomforhold
- Flomstørrelser og skred

Figur 3. Illustrasjon av hvordan klimahensyn og klimatilpasninger er vurdert gjennom planprosessen.

Klimaprofil for Agder ble utarbeidet i 2017 av Klimaservicesenteret. Klimaprofilen er et viktig kunnskapsgrunnlag for arbeidet med vannforvaltningsplanen. Klimaprofilen legger vekt på klimaendringene vil særlig føre til behov for tilpasning til kraftig nedbør og økte problemer med overvann; havnivåstigning og stormflo; endringer i flomforhold, flomstørrelser; og skred.

Klimaendringer er lagt til grunn for sektormyndighetene sine tiltaksplaner, og det er en forutsetning at tiltak som planlegges gjennomført er robuste i forhold til et endret klima.

2.5 Drikkevann og badeplasser

Mattilsynet har i samarbeid med Miljødirektoratet bedt kommunene om å registrere hensynssoner eller andre klausuleringer for drikkevann, slik at disse kan registreres som beskyttede område i Vann-Nett. Miljødirektoratet har også bedt kommunene om å sende inn oversikt over viktige badeplasser, slik at disse kan registreres i Vann-Nett. Dette er i varierende grad fulgt opp av kommunene, men mange drikkevann og badeplasser er nå registrert i Vann-Nett som beskyttede område. Dette følges opp i planarbeidet fremover.

2.6 Plastforurensning

I planprogrammet ble det signalisert at Miljødirektoratet i løpet av 2019 skulle foreslå hvordan plastforurensning kunne inkluderes i arbeidet med regional vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram. Dette er nå lagt inn som «Tiltak mot plastforsøpling» og «Tiltak mot mikroplast». Begge tiltakene er knyttet til påvirkningen "Forsøpling eller ulovlig søppeltipper". Tiltakene kan legges inn både som forbedrende tiltak og forebyggende (beskyttende) tiltak.

Plastforurensning i vannregion Agder forekommer i stor grad både langs kysten og i vassdrag. Plastforurensning i vannmiljøet finnes i alle størrelser helt fra store dumpede plastbåter til mikroplast fra tekstilvask i hjemmene. Noen kjente bidragsytere er gummigranulat fra kunstgressbaner, avslitt gummi fra bildekk på vei, akuttutslipp av biofilmbærere, avblåst plast fra høyballer, forsøpling i og langs vassdrag og kyst, spøkelsesfiskeutstyr (teiner o.l.), sprengstein med plastlunte-rester, dumping av plastbåter og plastutslipp fra båt- og husmaling.

Fysisk søppel i kyst- og fjordområdene er en økende miljøutfordring tilknyttet vannforvaltningen, både fordi det er skjemmende og fordi det kan påvirke økosystemer på ulikt vis. I vannregionen vår har vi hatt fokus på:

1. Omfattende årlige opprydningsaksjoner, f.eks. strandryddedager, bunnrydding, kystlotteri og andre aksjoner.
  - Ryddenorge.no har i sin -portal registrert hele 1555 store og små ryddeaksjoner siden forrige vannforvaltningsplan ble vedtatt (2016).
  - Det antas at det er enda flere ettersom mange utførte aksjoner ikke er registrert i Rydde. Disse kan være utført i regi av kommuner og andre sektormyndigheter, «Våre strender», «Wayback», «Green Bay» og mange flere lag, foreninger og organisasjoner. Flere av disse har fått tilskudd fra Miljødirektoratet eller Handelens miljøfond.
  - Adopter en strand – det er mange lag, foreninger og bedrifter som har en spesifikk strand de rydder jevnlig.
2. Opprydningsaksjoner etter akutte utslipp av biofilmbærere og pellets (små plastbrikker) fra avløpsanlegg og skip.
3. Informasjonsdeling:
  - Samarbeid med Senter for oljevern og maritimt miljø (SOMM) om håndtering og gode ryddeløsninger for plast.
  - Jevnlige statlige, regionale og kommunale fora om utfordringer og håndtering av plast. Blant annet et stort seminar om marin forsøpling i 2019 for å dele informasjon og motivere til videre arbeid.
  - Informering om- og utdeling av faktaarket til Miljødirektoratet (M-992 2018) til industrivirksomheter.
  - Informasjon om vrakpant-ordningen for kasserte plastbåter (som kom i 2017).
  - Informasjon til gårdsbruk om plassering av høyballer mtp. flom og spredning av plast.
  - Kommunale handlingsplaner for å bli mest mulig plastfri, med konkurranser (Plastutfordringen 2019), kunstprosjekter og oppfordringer til innbyggere f.eks. via skoler og barnehager.
4. Sektormyndigheter har satt krav til plasthåndtering/opprydning i saksoppfølging av relevante saker f.eks. ved forsøpling, sprenging eller akuttutslipp.

Videre arbeid med plast i vannforvaltningsarbeidet:

Vi har i dag ikke kvalitetselementer knytta til plast, det er altså ikke egne måter å måle plast på i dag. Det vil ta tid å avgjøre om og på hvilken måte plast skal tas inn i arbeidet med vanddirektivet.

Miljødirektoratet vil utarbeide anbefalinger om hvilke kvalitetselement tiltakene mot plast skal knyttes til. Tiltakene mot plast og hvordan disse registreres i Vann-Nett vil endres/oppdateres i tråd med økt kunnskap og i samarbeid med relevante sektorer.

Agder vannregion vil også være en naturlig bidragsyter i prosjekt [Rydd Norge Agder](#) som skal igangsettes i 2021.

2.7 Andre tema som ikke fremkommer i Vann-nett

Vann-nett skal fungere som kunnskapsgrunnlaget for arbeidet med vannforskriften, hvor man skal kunne hente ut vannmiljødata, statistikk, rapporter osv. Hensikten er at man skal kunne bruke denne databasen for finne nødvendig informasjon for blant annet å kunne vurdere tiltak. Det er imidlertid enkelte utfordringer og påvirkninger som ikke kommer tydelig frem av Vann-nett. Disse utfordringene er viktige å belyse for å få en helhetsvurdering av tilstanden i vannforekomstene og riktige forutsetninger for å foreslå tiltak. Disse temaene må derfor også inngå i vannforvaltningsarbeidet.

Tabell 2. Oversikt over påvirkninger og utfordringer som ikke kommer tydelig frem i Vann-nett

Utfordring som ikke kommer tydelig frem i Vann-nett	Forklaring	Vann-områder
Klimaendringer <ul style="list-style-type: none"> • Flom og erosjon	Mangler nasjonal veileder for registrering av data.	Alle
Ny E39/E18 <ul style="list-style-type: none"> • Bygging • Drift	Ny E39/E-18 bygges, og vil påvirke vannforekomster framover i tid. Overvåking pågår og registreres fortløpende	Alle
Vindkraftutbygginger	I forbindelse med utbygginger av nye vindkraftområder har både vannforekomster og myrområder blitt påvirket uten at vannmiljøet har blitt ivaretatt.	
Forsøpling og forurensing i vann/elv/sjø (herreløst avfall) <ul style="list-style-type: none"> • Makro/mikro plast • Spøkelsesteiner og spøkelsesgarn • Annen forsøpling	Økologisk problem, men også et estetisk problem. Pr i dag er det ikke mulig å registrere dette i vann-nett. Det er pr i dag mulig å registrere påvirkning: Urban utvikling (driver) med forsøpling eller ulovlige søpletipper i vann-nett. Problemet er at det ikke er gjennomført. Dette kan føres på innsjø, elv og kystvann. I tillegg har man mulighet til å registrere turisme og rekreasjon.	Alle
Renseanlegg, gammelt rørnett, og pumpestasjon <ul style="list-style-type: none"> • Lekkasje	Manglende rapportering og registreringer i vann-nett	Alle

Småbåthavner	Manglende registreringer i vann-nett. Kunnskap om påvirkning fra småbåthavner	Alle
Syredannende gneis (sulfid)	Eksponering ved sprenging fører til giftig avrenning og utfordringer ved lagring. Overvåking pågår og registreres fortløpende	Tovdal og sannsynligvis flere vannområder
Avrenning fra deponier	Manglende registreringer i vann-nett	Alle
Manglende/dårlig kartlegging av fjorder	Utslipp i terskelfjorder påvirker vannmiljøet	Alle
Eutrofiering av kystvann	Manglende registrering i vann-nett. Det er uklart i hvilken grad eutrofiering i kystvann er lokal eller langtransportert.	Alle
Behov for registrering av fysiske inngrep knyttet til infrastruktur	Fysiske inngrep påvirkervandring for fisk og andre kvalitetselementer knyttet til ferskvann.	Alle
Forurensing fra snø deponier og dumping av snø i sjø.	Snøen som dumpes kan inneholde miljøgifter og salt fra salting av vei, Eventuelle påvirkninger må utredes og rapporteres.	Alle
Drenering, inngrep og nedbygging av myrer.	Ødeleggelse av viktige økosystemer, fjerning av naturlige dreneringsområder ved regn, vil bli mer og mer relevant med forventet økt nedbør og økt befolkning og fortetting. Manglende kunnskap, og dette kan ikke registreres i vann-nett.	Alle
Bekkelukking	Flomhåndtering og vandringsmuligheter for fisk, Mangelfull registrering i Vann-Nett	Alle
Krypsiv	Gjengroing, tap av gyte og oppvekst områder, forringelse av habitater	Alle
Skogbruk	Avrenning av næringssalter, partikler og kvikksølv, grøfting og tørrelgging av store arealer, endrer avrennings mønsteret, kantvegetasjon	Alle

I tillegg til de konkrete menneskeskapt påvirkningene, er det også andre og mer overordnede utfordringer som kan være kritiske faktorer i forhold til miljømåloppnåelse for vannforekomstene i Agder:

- Administrativ utfordring - Forvaltningsmessige ressursutfordringer i kommuner, øvrige sektormyndigheter og utfordringer knyttet til politisk forankring. Dette kan bidra til utfordringer knyttet til å nå miljømålene for vannforekomstene.
- Ikke tilstrekkelig med virkemidler
- Svakt kunnskapsgrunnlag - Dette gjelder både reell kunnskapsmangel, manglende oppdatering der det er kunnskap og feil i kunnskapsgrunnlaget.

Disse utfordringene utløser:

- Behov for nok ressurser til å gjennomføre vannforvaltningen med god samordning mellom kommuner, koordinering mellom myndigheter og god medvirkning for interessenter.
- Behov for bedre kunnskaps- og datagrunnlag (fra overvåking/prøvetaking).
- Behov for tilstrekkelig regelverk, virkemidler og ressurser hos de respektive tiltaksansvarlige sektormyndigheter til å gjennomføre beskyttende og forbedrende miljøtiltak slik at målene nås.
- Behov for å ivareta vannmiljøet i arealbruken og ved arealendringer, f.eks. i kommunale areal- og reguleringsplaner.
- Behov for opplæring, veiledning og nasjonale føringer til riktig tidspunkt.
- Behov for avklaring av overordnede målkonflikter mellom vannmiljø og andre samfunnsinteresser som industri, oppdrett og vannkraft.

2.8 Hovedutfordringer – hvordan har vi jobbet og prioritert?

Det som her definerer hovedutfordringer, er de påvirkningene som er registrert i Vann-nett flest ganger. Mer om detaljert beskrivelse av om de ulike påvirkningene som utgjør hovedutfordringene er beskrevet i vedlegg 1, kapittel 1.9.5 *Påvirkning på vannforekomstene i dag, drivkrefter og utvikling fremover.*

I vannforvaltningsplan for vannregion Agder 2016-2021 ble det gjort prioriteringer av hovedutfordringer som det skulle jobbes med i løpet av planperioden, hvor disse fem hovedgruppene ble utpekt:

Krypsiv

- Forskning for å finne årsakene til problemvekst av krypsiv
- Lokale tiltak som klipping.
- Utredning av effekt av tappetårn
- Sikre økt og langsiktig finansiering av krypsivarbeidet

Forsuring

- Internasjonalt samarbeid for reduksjon av langtransportert forurensning.
- Midler til kalking.
- Kalking, videreføring av Nasjonal kalkingsplan (all kalking må implementeres i Vann-Nett, slik at man får en oversikt).
- Oppfølging av lokale kalkingstiltak/initiativ.

Konsekvenser av vannkraftregulering

- Tilrettelegge lovverket slik at «standard naturforvaltningsvilkår» kan innføres for alle vannkraftverk.
- Ta i bruk §§ 28 og 66 i vannressursloven, som gir hjemmel til henholdsvis å omgjøre eksisterende konsesjoner og innkalle kraftverk som per i dag ikke har konsesjon til konsesjonsbehandling.
- Kalle inn og utføre konsesjonsbehandling i henhold til tabeller i den regionale vannforvaltningsplanen.
- Kartlegge hvilke konsesjoner det kan gjennomføres miljøtiltak uten revisjon, og iverksette tiltak for å nå miljømålene, herunder tiltak for fysisk tilrettelegging,

atkomst og friluftsliv. Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder 2016 - 2021

Forurensede sedimenter

- Videreføre arbeidet i Miljødirektoratets fylkesvise tiltaksplan i Prosjekt Rene Listerfjorder, Kristiansandsfjorden, Arendal havneområde og Vikkilen.
- Kartlegging og opprydding av nedlagt industri og gruve påvirkning.
- Problemkartleggingsprogram for mistanke om forurenset sjøbunn og forurenset grunn i følgende prioriterte lokaliteter: Utløp Mandalselva/Mannefjorden, Goosefjorden, Tvedestrandfjorden, Kaldvellfjorden og Høllefjorden
- Felles plan for opprensing i sediment og utforming av båthavner for å hindre forurensning til sediment.

Fremmede arter

- Informasjonsarbeid og holdningsskapende arbeid.
- Arbeide for å finne effektive avbøtende og problemløsende tiltak
- Problemkartlegging
- Øke kunnskap om spredningsevne.

I tillegg er fisk fremhevet som et viktig biologisk kvalitetselement. Svært mange av de foreslåtte tiltakene har fokus på tiltak som vil bedre gyte-, oppvekst- og leveområder for fisk. Det er særlig lagt vekt på artene laks, bleke, sjøørret og ål.

Sammen med ansvarlige sektormyndigheter har etablerte fagmiljøer og grupper dannet grunnlag for å sikre og ivareta økt kunnskap og tiltaksgjennomføring av de prioriterte hovedgruppene i løpet av planperioden.

Sektormyndighetene har ansvar for oppfølging og gjennomføring av tiltak, og alle hovedutfordringer er ivaretatt i løpet av planperioden 2016. Samlet har alle hovedutfordringene dannet grunnlaget for møter gjennomført i planperioden. Disse møtene har vært viktige for å diskutere påvirkningene og hvilke tiltak som er nødvendige for å nå miljømålene. Miljømål og evt. unntak fra miljømålet har også vært diskutert. Det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget, dialogen med sektormyndigheter og andre, og innholdet i Vann-nett er viktige grunnlag for planarbeidet og utarbeidelsen av forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet.

Hver enkelt sektor er ansvarlig for å gjennomføre tiltak innen sine ansvarsområder, og prioriteringer må i hovedsak gjøres innenfor sektoren. Sektormyndighetene har hatt ansvar for å legge inn foreslåtte tiltak i Vann-nett. Sektormyndighetene har så langt som mulig lagt inn tiltak på alle påvirkningene som er registrert i Vann-Nett. Vi ser imidlertid at det mangler en del virkemidler for å få gjennomført nødvendige tiltak for å følge prioriteringene og nå miljømålene i vannforvaltningsplanen.

Manglende virkemidler

- Det er behov for en forskrift som innfører naturforvaltningsvilkår i alle vannkraftutbygginger. Videre er det behov for virkemidler for å sikre gjennomføring av tiltak knyttet til flere andre typer fysiske inngrep i vassdrag, for eksempel flomsikringsanlegg.
- Det er behov for en forskrift med basiskrav som regulerer boring av brønner.

- Ny gjødselvereforskrift må komme på plass med relevante krav som lar seg håndheve og kontrollere. Forskriften må bli tydeligere og enklere å følge opp, spesielt med tanke på utedrift. En ny gjødselvereforskrift bør sikre bedre etterlevelse av de krav som er satt og at myndighetene har bedre kontroll.
- I nasjonale føringer for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene beskrives det at det skal utformes en ny hjemmel for Statsforvalteren til å stille miljøkrav i særlig utsatte områder. Denne hjemmelen etterlyses.
- Det er behov for en ordning der kommuner og vannområder kan søke midler for å drive målrettet kartlegging og veiledning i områder med stor påvirkning fra jordbruksdrift. Dette må gjennomføres på prosjektbasis.
- Det er store utfordringer innenfor avløpssektoren og kommunene har ofte begrensa ressurser til nødvendige tiltak. En økonomisk støtteordning til tiltak på avløpssida i kommunene ville vært et viktig virkemiddel.
- Tap av kantvegetasjon er en utfordring flere steder og fører til økt avrenning, men det er begrensede virkemidler til å pålegge reetablering av kantvegetasjon.
- Mange eldre vannkraftkonsesjoner mangler eller har svært begrensede naturforvaltningsvilkår. For å sikre tilstrekkelig kunnskap om reguleringseffekter, flaskehalsar og gi pålegg om nødvendige avbøtende tiltak, må dagens standardvilkår innføres i alle konsesjoner. I mange eldre konsesjoner vil en fortsatt være forhindret å gjennomføre en kunnskapsbasert forvaltning med målrettede tiltak dersom disse ikke får moderne naturforvaltningsvilkår i kommende plan.

2.9 Medvirkning og deltakelse

I løpet av hele planleggingsperioden har berørte myndigheter lokalt, regionalt og nasjonalt hatt ansvar for å delta og medvirke til planarbeidet.

I løpet av planarbeidet er det gjennomført flere møter, både på vannregionnivå og lokalt nivå. I tillegg til vannområdekoordinator (VO) og vannregionmyndighet (VRM) har fylkeskommunen, Statsforvalteren, statlige sektormyndigheter og kommuner deltatt på disse møtene. Se tabell 3 for oversikt over arenaer for deltakelse og medvirkning. På grunn av Covid-19 viruset ble noen planlagte seminarer og møter for medvirkning avlyst eller utsatt vinteren 2020. Flere av disse må gjennomføres i høringsperioden for plandokumentene isteden

Tabell 3. Oppfølging av medvirkningsplan

Arenaer:	Deltakelse	Medvirkning	Betydning for plan
Prosess knyttet til planarbeidet for grunnlag til utarbeidelse av plan og tiltaksprogram			
Møter i regional vanngruppe og berørte sektormyndigheter			
	Månedlige faste møter eller mer ved behov		Samordnet og koordinert prosess mellom VRM, berørte fylkesmenn, berørte fylkeskommuner og vannområder.
	Møter/samtaler med relevante sektormyndigheter ved behov		Bidrar til forankring og faglig styrking i plandokumentene
Møter med vannområdene			
	Faste møter med VO koordinatorene		Bidrar til å samordne regionalt og lokalt arbeid
Regionale temamøter			
Vannkraft	Møte 2019 og 2020: VRM, Miljødirektoratet, NVE, Statsforvalteren Agder og Vestfold-Telemark, Fylkeskommunene i Agder og Vestfold-Telemark, og koordinator i vannområdene. Resultat fra møtet.	Alle kommuner, berørte kraftregulanter og interesseorganisasjoner gjennom FNF Agder fikk tilsendt med lister over aktuelle vannforekomster med mulighet for skriftlig medvirkning. Alle innspill ble fremmet og vurdert i møter i 2019 og 2020.	Prosesen med både deltakelse og medvirkning har resultert foreligger et forslag til vannforekomster som foreslås prioritert i for tiltak i planperioden 2022-2027.
Landbruk og vann og avløp	Alle kommuner i vannregionen ble invitert til temamøte for jordbruk. – om kvalitetssikring av påvirkninger, kommunens ansvar, nasjonale føringer og opplæring i å registrere tiltak i vann-nett.	Kommune som sektormyndighet er kjent med at berørte brukerinteresser skal ha mulighet til medvirkning	De kommunene som deltok, har fått kompetanse til å selv vurdere og foreslå tiltak mot påvirkninger som ligger innenfor kommunes ansvarsområder. Sammen med oppfølging fra vannområdekoordinator har dette bidratt til at noen kommuner selv har tatt ansvaret med å registrere tiltakene i vann-nett. Resultatet for de kommunene som selv har tatt en aktiv rolle er at tiltakene som registreres kan ansees som mer realistisk i forhold til gjennomføring i planperiode 2022-2027
Vei	VRM, Agder fylkeskommune ved samferdsel og ytre miljø, Statens vegvesen, Nye Veier og Statsforvalteren i Agder har hatt flere møter i løpet av 2020.		Veimøtene har resultert i en rolleavklaring og en tydeligere ansvarfordeling mellom de ulike veieiere, fylkeskommunen som sektormyndighet og Statsforvalteren. Dette bidrar til bedre kvalitet på tiltakene, samt en realistisk oppfølging mht tiltaksgjennomføring i planperioden.
Møter - VRU			
	Samarbeidsorgan bestående av representanter fra berørte sektormyndigheter, Statsforvalterembeter, fylkeskommuner og kommuner (gjennom regionrådene).		Et vannregionutvalg er et og møte i VRU bidrar til at vannforvaltningsplan og tiltaksprogram i størst mulig grad er omforent.

Vannområdene			
	Vannområdekoordinatorene har hatt møter med kommuner og koordinert arbeidsmøter knyttet til kommunenes sektoransvar.		Samordnet og koordinert prosess mellom kommuner, VRM, berørte fylkesmenn, berørte fylkeskommuner og vannområder
Arbeid og utforming av plandokumenter			
Tiltaksrapport vannområdene	Vannområdekoordinatorene har utarbeidet en rapport for hvert vannområde		Lokal forankring gjennom tiltaksrapport
	VRM har i forbindelse med utforming av plan sendt flere henvendelser til berørte sektormyndigheter med invitasjon/forespørsel om å medvirke til aktuelle kapitler i både plandokument, tiltaksprogram og KU.		
Deltakelse i utforming av tiltaksprogram	Alle sektormyndigheter har i lys av sitt sektoransvar bidratt med skriftlige innspill til aktuelle kapitler i tiltaksprogrammet.		Bidrar til bedre forankring og faglig styrket tiltaksprogram.
Deltakelse i utforming av vannforvaltningsplan	Statsforvalteren har hatt ansvaret for overvåkingsplanen. Statsforvalteren har også i lys av sitt sektoransvar bidratt med skriftlige innspill til aktuelle til kapitler i vannforvaltningsplanen som omhandler det miljøfaglige grunnlaget.		Bidrar til faglig styrket vannforvaltningsplan.
Deltakelse til KU	Alle sektormyndigheter har i lys av sitt sektoransvar bidratt med å beskrive KU av plan for egen sektor		
Informasjon til – brukerinteresser og interesseorganisasjoner			
Tiltaksrapport vannområdene	Vannområdekoordinatorene har utarbeidet en rapport for hvert vannområde		Lokal forankring gjennom tiltaksrapport
	VRM har i forbindelse med utforming av plan sendt flere henvendelser til berørte sektormyndigheter med invitasjon/forespørsel om å medvirke til aktuelle kapitler i både plandokument, tiltaksprogram og KU.		

